

DEN EUROPÆISKE UNIONS DOMSTOLS KOMPETENCER

Dette faktablad beskriver de kompetencer, der henhører under Den Europæiske Unions Domstol (EU-Domstolen), som består af to domstole, [Domstolen](#) og [Retten](#), og tilbyder forskellige klagemuligheder som fastsat i artikel 19 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU), artikel 251-281 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), artikel 136 i Euratomtraktaten og protokol nr. 3 om statutten for Den Europæiske Unions Domstol, der er knyttet som bilag til traktaterne.

DOMSTOLEN

A. Direkte søgsmål mod medlemsstater eller Den Europæiske Unions institutioner, organer, kontorer eller agenturer.

Domstolen afsiger dom i sager mod stater eller institutioner, som ikke har opfyldt deres forpligtelser i henhold til EU-retten.

1. Sager mod medlemsstater, der ikke opfylder deres forpligtelser

Disse sager anlægges:

- enten af Kommissionen efter en indledende procedure (artikel 258 TEUF) med mulighed for staten til at fremsætte sine bemærkninger, begrundede udtalelser ([1.3.8.](#))
- eller af en medlemsstat mod en anden medlemsstat, efter at den har forelagt sagen for Kommissionen (artikel 259 TEUF).

Domstolens rolle:

- at fastslå, at staten ikke har opfyldt sine forpligtelser, hvorefter staten har pligt til øjeblikkelig at bringe overtrædelsen til ophør.
- Hvis Kommissionen indbringer sagen for Domstolen igen, og Domstolen fastslår, at den pågældende medlemsstat ikke har efterkommet dommen, kan Domstolen pålægge den en økonomisk sanktion (betaling af et fast beløb eller en tvangsbøde), hvis størrelse Domstolen træffer afgørelse om på grundlag af Kommissionens forslag (artikel 260 TEUF).

2. Annulations- eller passivitetssøgsmål mod EU-institutionerne

Emne: sager, hvor sagsøger søger en foranstaltning, der menes at være i modstrid med EU-retten, annulleret (annullation: artikel 263 TEUF), eller, i sager om overtrædelse af EU-retten, hvor en institution, et organ, et kontor eller et agentur har undladt at træffe afgørelse (artikel 265 TEUF).

Indbringelse: Sager kan indbringes af medlemsstaterne, institutionerne selv eller enhver fysisk eller juridisk person, hvis sagerne vedrører en foranstaltning (nærmere bestemt en forordning, et direktiv eller en afgørelse), der er vedtaget af en EU-institution, et EU-organ, et EU-kontor eller et EU-agentur, og er rettet mod den/de pågældende.

Domstolens rolle: Domstolen fastslår, at den anfægtede retsakt er ugyldig, eller at der foreligger passivitet, hvorefter den pågældende institution har pligt til at gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger (artikel 266 TEUF).

3. Andre direkte søgsmål

Da Retten har kompetence i alle de førsteinstanssager, der er omfattet af artikel 263, 265, 268, 270 og 272 i TEUF, er det kun sager til prøvelse af kommissionsafgørelser, der pålægger virksomheder sanktioner (artikel 261), der kan indbringes for Domstolen — foruden dem, der er omhandlet i [statutten for Domstolen](#) (som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 741/2012 af 11. august 2012, forordning (EU, Euratom) 2015/2422 af 16. december 2015 og forordning (EU, Euratom) 2016/1192 af 6. juli 2016). Artikel 51 i statutten for Domstolen fastslår, at som en undtagelse fra bestemmelsen i artikel 256, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde har Domstolen enekompetence i de søgsmål, som er omhandlet i artikel 263 og 265 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, som er anlagt af en medlemsstat, og som er rettet mod:

- en retsakt udstedt af Europa-Parlamentet eller af Rådet eller af de to institutioner i fællesskab, eller rettet mod en af disse institutioners undladelse af at træffe afgørelse, eller mod begge disse institutioners undladelse af i fællesskab at træffe afgørelse, dog bortset fra
 - afgørelser truffet af Rådet i medfør af artikel 108, stk. 2, tredje afsnit, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
 - retsakter vedtaget af Rådet i medfør af en rådsforordning om handelspolitiske beskyttelsesforanstaltninger som omhandlet i artikel 207 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
 - Rådets retsakter, hvorved det udøver gennemførelsesbeføjelser i henhold til artikel 291, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
- en retsakt vedtaget af Kommissionen eller Kommissionens undladelse af at træffe afgørelse i medfør af artikel 331, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Ligeledes har Domstolen enekompetence i de søgsmål, som er omhandlet i de nævnte bestemmelser, og som er anlagt af en af EU-institutionerne, til prøvelse af en retsakt udstedt af Europa-Parlamentet, Rådet, de to institutioner i fællesskab eller af Kommissionen, eller til prøvelse af den omstændighed, at Europa-Parlamentet, Rådet, de to institutioner i fællesskab eller Kommissionen har undladt at træffe afgørelse, og det samme gælder søgsmål, som er anlagt af en af EU-institutionerne til prøvelse af en retsakt udstedt af Den Europæiske Centralbank eller af, at Den Europæiske Centralbank har undladt at træffe afgørelse.

B. Indirekte søgsmål: spørgsmål om gyldighed, som rejses ved en national ret (artikel 267 TEUF — afgørelse af præjudicielle spørgsmål)

De nationale domstole har normalt kompetence til at anvende EU-retten, når en sag kræver det. Men hvis der rejses spørgsmål om fortolkningen af EU-retten ved en national ret, kan denne anmode om en præjudiciel afgørelse fra Domstolen. Såfremt det er en ret i sidste instans, har den pligt til at forelægge sagen for Domstolen. Den nationale ret indgiver spørgsmål om fortolkningen eller gyldigheden af en EU-bestemmelse, som regel i form af en retsafgørelse, i overensstemmelse med national retspleje. Justitskontoret underretter parterne i de nationale retssager og desuden medlemsstaterne og EU-institutionerne om anmodningen. Disse har en frist på to måneder til at indgive skriftlige bemærkninger til Domstolen.

C. Kompetence i anden instans

Domstolen har kompetence til at prøve appeller, der drejer sig om retsspørgsmål vedrørende domme og kendelser afsagt af Retten. Sådanne appeller har ikke opsættende virkning.

Hvis en appel antages til behandling og tages til følge, ophæver Domstolen Rettens afgørelse og afgør selv sagen, eller den hjemviser sagen til Retten, som er bundet af denne afgørelse.

RESULTATER

Domstolen har vist sig at være en meget betydningsfuld faktor — nogle vil endog sige en drivkraft — i den europæiske integration.

A. Generelt

I sin dom af 5. februar 1963 i *Van Gend & Loos*-sagen fastslog Domstolen det princip, at fællesskabsretten finder direkte anvendelse ved medlemsstaternes domstole. Ligeledes var Domstolens dom af 15. juli 1964 i *Costa mod ENEL*-sagen grundlæggende, idet den definerede den europæiske fællesskabsret som et uafhængigt retligt system, der har forrang for nationale retlige bestemmelser. Andre betydelige afgørelser vedrører beskyttelsen af menneskerettighederne omfatter dommen af 14. maj 1974 i *Nold*-sagen, hvori Domstolen fastslog, at de grundlæggende menneskerettigheder er en integreret del af de generelle retsprincipper, som det er Domstolens opgave at beskytte ([4.1.1](#)).

B. Særlige områder

- Varenes frie bevægelighed: dom af 20. februar 1979 i *Cassis de Dijon*-sagen, hvori Domstolen fastslog, at ethvert produkt, der er lovligt fremstillet og markedsført i en medlemsstat, i princippet skal have adgang til markedet i enhver anden medlemsstat.
- Fri bevægelighed for personer: *Bosman*-dommen fra 1995 fastslog, at professionel sport er en erhvervsaktivitet, hvis udøvelse ikke må hindres af fodboldforbunds regler om transfer af spillere eller om begrænsning af antallet af statsborgere fra andre medlemsstater.

- Fællesskabets kompetence udadtil: AETR-dommen af 31. marts 1971 i sagen *Kommissionen mod Rådet*, hvori Domstolen anerkendte Fællesskabets ret til at indgå internationale aftaler på områder, hvor fællesskabsretten finder anvendelse.
- I sagen *Francovich m. fl.* udviklede Domstolen i 1991 et andet vigtigt princip: En medlemsstat har erstatningspligt for tab, som er forvoldt private, fordi medlemsstaterne har undladt at gennemføre et direktiv i national ret eller ikke har gjort det rettidigt.
- En række domme vedrører social sikkerhed (*Defrenne-sagen* fra 1976 om lige løn til mænd og kvinder) og arbejdstageres sundhed og sikkerhed (*BECTU-sagen* fra 2001).

En af Domstolens største fortjenester er, at den har fastslået det princip, at traktaterne ikke skal fortolkes strengt, men i lyset af omfanget af integrationen og traktaternes mål. Dette princip har gjort det muligt at lovgive på områder, hvor der ikke findes særlige traktatbestemmelser, som f.eks. forureningsbekæmpelse: I dommen af 13. september 2005 i sagen *Kommissionen mod Rådet* tillod Domstolen Den Europæiske Union at vedtage bestemmelser på det strafferetlige område, hvis det er »nødvendigt« for at nå de tilstræbte miljøbeskyttelsesmål.

Den Europæiske Unions retlige netværk blev oprettet på initiativ af formanden for EU-Domstolen og formændene for de 28 medlemsstaters forfatningsdomstole og højesteretter i anledning af 60-årsdagen for undertegnelsen af Romtraktaterne i 2017.

Det har til formål at fremme udvekslingen af oplysninger om retspraksis mellem de deltagende nationale domstole og EU-Domstolen. På et websted med begrænset adgang offentliggør de deltagende nationale domstole og EU-Domstolen oplysninger om deres retspraksis vedrørende EU-retten, om spørgsmål, som de nationale domstole har forelagt for EU-Domstolen til præjudiciel afgørelse, og om notater og studier.

Netværkets første resultat var oprettelsen af en samarbejdsplatform (JNEU-plattformen), der er tilgængelig på alle EU-sprog, og som samler det arbejde, der udføres af dommerne ved EU-Domstolen og nationale dommere i forbindelse med deres retslige aktiviteter. Dommere har adgang til et redskab, der gør det muligt for dem at stille deres retspraksis og forsknings- og analysearbejde til rådighed for andre dommere med henblik på at dele viden og forbedre effektiviteten.

JNEU-plattformen har på nuværende tidspunkt over 2 000 brugere i medlemsstaternes forfatningsdomstole og højesteretter.

RETTE

(1.3.9)

A. Rettens kompetence (artikel 256 i TEUF)

Den Europæiske Unions Domstol består af to domstole, [Domstolen](#) og [Retten](#). Mens Domstolen har enekompetence i sager mellem institutionerne og i sager, som anlægges af en medlemsstat mod Europa-Parlamentet og/eller Rådet, har Retten kompetence i første instans i alle andre sager af denne type, navnlig i sager, som anlægges af enkeltpersoner eller af en medlemsstat mod Kommissionen.

TEUF fastsætter, at Retten har kompetence til i første instans at træffe afgørelse i de sager, der er omhandlet i artikel 263, 265, 268, 270 og 272 i TEUF, navnlig på de områder, der er anført nedenfor, bortset fra søgsmål, der indgives af medlemsstater, EU-institutioner eller Den Europæiske Centralbank, hvor Domstolen har enekompetence (artikel 51 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol):

- sager anlagt mod institutionerne af fysiske eller juridiske personer med påstand om annullation af retsakter vedtaget af EU-institutioner, -organer, -kontorer eller -agenturer eller om passivitet (artikel 263 og 265 i TEUF)
- sager anlagt af medlemsstater mod Kommissionen
- sager om erstatning for skader, der er forvoldt af institutionerne eller af EU-organer, -kontorer eller -agenturer eller deres personale (artikel 268 i TEUF)
- tvister vedrørende aftaler indgået af eller på vegne af Unionen, hvori Retten udtrykkeligt er tildelt kompetence (artikel 272 i TEUF)
- sager om intellektuel ejendom, der anlægges mod Den Europæiske Unions Kontor for Intellektuel Ejendomsret og EF-Sortsmyndigheden
- tvister mellem Unionen og dens ansatte, herunder tvister mellem alle institutioner og alle organer, kontorer eller agenturer på den ene side og deres ansatte på den anden side
- sager til prøvelse af afgørelser truffet af Det Europæiske Kemikalieagentur.

Statuten kan udvide Rettens kompetence til andre områder.

Generelt kan de afgørelser, der træffes af Retten i første instans, appelleres til Domstolen, dog kun for så vidt angår retsspørgsmål.

B. Præjudicielle afgørelser

Retten har kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål (artikel 267 i TEUF) inden for de områder, der er fastlagt i statuten (artikel 256, stk. 3, i TEUF). Da der imidlertid ikke er blevet indført nogen bestemmelser i statuten desangående, har Domstolen i øjeblikket enekompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål.

C. Kompetence i forbindelse med appeller

Rettens afgørelser kan inden for to måneder gøres til genstand for en appel, der er begrænset til retsspørgsmål, til Domstolen.

RETTEEN FOR EU-PERSONALESAGER

Den 1. september 2016 blev tvister mellem Unionen og dens ansatte overført til Retten ([1.3.9.](#)), hvilket betød opløsning af Retten for EU-Personalesager, som blev oprettet i 2004. Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU, Euroatom) 2016/1192 om overførsel til Retten af kompetencen til som første instans at afgøre tvister mellem Den Europæiske Union og dens ansatte ophævede derfor Rådets afgørelse 2004/752/EF, Euratom, som etablerede Retten for EU-Personalesager. Sager, som verserede i Retten for EU-Personalesager den 31. august 2016, blev den 1. september 2016 overført til Retten, som fortsætter med at håndtere sagerne, som de blev forefundet

på den dato, og de processuelle skridt, som den tidligere Ret for EU-Personalesager foretog i sagerne, forbliver gældende. Såfremt en sag blev overført til Retten efter retsmødet, blev det mundtlige stadium af retsforhandlingerne genoptaget.

Der blev indført en overgangsordning vedrørende de appeller, der var under behandling på tidspunktet for overførslen af kompetencen den 1. september 2016, eller som var iværksat efter denne dato til prøvelse af afgørelser fra Retten for EU-Personalesager. Retten skal fortsætte med at have kompetence til at høre og afgøre sådanne appeller. Artikel 9-12 i bilag I til statuten for Domstolen skal således fortsat finde anvendelse på de pågældende sager.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I henhold til artikel 257 TEUF kan Parlamentet og Rådet efter den almindelige lovgivningsprocedure oprette specialretter tilknyttet Retten, der i første instans skal høre og træffe afgørelse i visse arter af sager inden for særlige områder. Parlamentet og Rådet skal træffe afgørelse ved forordning enten på forslag af Kommissionen og efter høring af Domstolen eller på begæring af Domstolen og efter høring af Kommissionen.

I henhold til artikel 281 TEUF er statuten for Den Europæiske Unions Domstol fastsat i en særlig protokol, og Europa-Parlamentet og Rådet kan efter den almindelige lovgivningsprocedure ændre statuten^[1].

Parlamentet er en af de institutioner, der er nævnt i artikel 263 i TEUF som dem, der kan anlægge sag (som part) ved Domstolen.

Udo Bux
05/2019

[1]Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 741/2012 af 11. august 2012, forordning (EU, Euratom) 2015/2422 af 16. december 2015 og forordning (EU, Euratom) 2016/1192 af 6. juli 2016.

